

HITZAURREA

Kontuan izanik munduko askatasuna, justizia eta bakea giza familiako kide guztien berezko duintasunean eta eskubide berdin eta ukazinetan oinarritzen direla;

Kontuan izanik giza eskubideak ez ezagutzearen eta gutxiestearen ondorioz, giza kontzientziari irain egiten dioten basakeriak gertatu izan direla; eta gizon-emakumeek, beldur eta gabezia orotik aske, hitz egiteko askatasuna eta sinismen-askatasuna izango dituzten munduaren etorrera aldarrikatu dela gizakiaren helburu nagusi;

Kontuan izanik ezinbestekoa dela giza eskubideak zuzenbidezko erregimen batek babestea, gizakia-tirania eta zapalkuntzaren aurkako azken irtenbidea den matxinadara jo beharrean aurkitu ez dadin;

Kontuan izanik ezinbestekoa dela, baita ere, herrialdeen artean harreman lagunkoiak bultzatzea;

Kontuan izanik Nazio Batuetako kide diren herriek gizakiaren oinarritzko eskubideetan, gizakiaren duintasun eta balioan eta gizonen eta emakumeen eskubideen arteko berdintasunean duten fedea tinko azaldu dutela Agirian; eta, askatasunaren ikuspegi zabalago baten barruan, gizarte aurrerakuntza sustatzeko eta bizitza-maila jasotzeko erabakita daudela adierazi dutela;

Kontuan izanik Estatu Kideek, Nazio Batuen Erakundearekin elkar-lanean, gizakiaren oinarritzko eskubide eta askatasunen begirune orokorra eta eraginkorra ziurtatzeko hitza eman dutela;

Kontuan izanik emandako hitz hori osotasunean betetzeko garrantzi handikoa dela eskubide eta askatasun horiek berdin ulertzea;

BATZAR NAGUSIAK GIZA ESKUBIDEEN ALDARRIKAPEN UNIBERTSAL HAU EGITEN DU

Herri eta nazio guztiak izan beharreko jomuga legez, bai norbanakoei eta bai erakundeek. Aldarrikapen honetan etengabe oinarrituta, alde batetik, eskubide eta askatasun hauen begirunea bultza dezaten irakaskuntzaren eta hezkuntzaren bidez eta, bestetik, nazio mailan eta nazioarte mailan arian-arian neurriak hartuz, era eraginkorrean eta orokorrean ezar daitezten ziurtatzeko, bai elkar-kide diren estatu-takoko herrien artean eta baita horien eskumenpean dauden lurraldeetan ere.

1. atala: Gizon eta emakume guztiak aske jaiotzen dira, duintasun eta eskubide berberak dituztela; eta ezaguera eta kontzientzia dutenez gero, elkarren artean senide legez jokatu beharra dute.

2. atala: Gizaki orori dagozkie Aldarrikapen honetan adierazitako eskubide eta askatasunak, eta ez da inor bereziko arraza, larru-kolorea, sexua, hizkuntza, erlijioa, politikako edo bestelako iritzia, sorterrria edo gizarteko jatorria, ekonomi maila, jaiotza edo beste inolako gorabeheragatik.

Ez zaio begiratu gainera, pertsona zein herrialde edo lurraldetakoa den; ezta hango politikari, legeei edo nazioarteko egoerari, nahiz eta herri hori burujabea izan, besteren zainpeko lurraldea, autonomiarik gabea edo nola-halako burujabetasun-mugak dituen.

3. atala: Norbanako guztiak dute bizitzeko, aske izateko eta segurtasunerako eskubidea.

4. atala: Inor ez da izango besteren esklabu edo uztaiteko; debekatuta dago esklabutza eta esklabuen salerosketa oro.

5. atala: Ezin daiteke inor torturatu, ezta inori zigor edo tratu txar, anker eta lotsarazlerik eman ere.

6. atala: Edozein gizon-emakume du, nonahi, lege-nortasundun dela aitortu diezaizoten eskubidea.

7. atala: Gizon-emakume guztiak berdinak dira legearen aurrean eta denek dute, bereizkeriarik gabe, legezko babesa izateko eskubidea. Denek dute Aldarrikapen hau hausten duen edozein bereizkeriaren aurka eta bereizkeria horren eragileen aurka babes berbera izateko eskubidea.

8. atala: Pertsona orok du Konstituzioak edo legeek gizon-emakumei aitortzen dizkieten oinarritzko eskubide hausten dituzten ekintzetatik babesteko, norbere herrialdeko auzitegi aginpidedunetan errekurtsio eraginkorra jartzeko eskubidea.

9. atala: Inor ezingo da arrazoirik gabe atxilotu, preso hartu edo erbesteratu.

10. atala: Pertsona orok eskubidea du, berdintasun osoan, auzitegi burujabe eta alderdikeriari gabean jendaurrean hitz egin eta zuzentasunez entzun diezaizoten, nahiz bere eskubide eta betebeharrak erabakitzeko, nahiz bere aurkako salaketa penalak aztertzeko.

11. atala: 1: Delituagatik salatutakoak eskubidea du erregubatzet jo dezaten, errudun dela legez eta jendaurreko epaiketan frogatzen ez den bitartean. Epaiketan bere burua zaintzeko berme guztiak ziurtatuko zaizkio.

2: Egintzak edo behar-uzteak izandakoan, herrialdeko edo nazioarteko legeriaren arabera delitu ez baziren, ezingo da inor kondenatu. Delitua egitean ezargari den zigorra baino larriagorik ere ezingo zaio jarri.

12. atala: Ez dago arrazoirik gabe beste inoren bizitza pribatuan, familian, etxean edo postan eskusartzerik, ezta inoren ohore edo izen onari eraso egiterik ere. Nornahik du eskusartze edo eraso horien aurka legezko babesa izateko eskubidea.

13. atala: 1: Pertsona orok du joan eta etorri aske ibiltzeko eskubidea eta Estatu baten lurraldean bizilekua aukeratzeko.

2: Pertsona orok du edozein herrialdeetatik alde egiteko eskubidea, baita norberetik ere, eta norbere herrialdera itzultzeko.

14. atala: 1: Jazarpenik jasanez gero, pertsona orok du edozein herrialdean babesa bilatu eta izateko eskubidea.

2: Eskubide horretara ezin izango da jo delitu arruntek sortutako auzibideko egintza baten aurka, ezta Nazio Batuen helburu eta erizpideen aurkako egintzak direla-eta ere.

15. atala: 1: Pertsona orok du herritartasuna izateko eskubidea.

2: Inori ezingo zaio arrazoirik gabe herritartasuna kendu, ezta herritartasuna aldatzeko eskubidea ukatu ere.

16. atala: 1: Gizonek eta emakumeek, ezkontadinetik aurrera, ezkontzeko eta familia aratzeko eskubidea dute, arraza, herritartasun edo erlijioa-gatik inolako mugarik gabe; eta, ezkontzari dagokionez, eskubide berberak dituzte ezkontuta jarraituz gero zein ezkontza-lotura ezabatuta ere.

2: Ezkongaien baimen aske eta osoz ez bada, ez dago ezkontzerik.

3: Familia da gizartearen oinarri jatorra eta berezkoa, eta Estatuaren eta gizartearen babesa izateko eskubidea du.

17. atala: 1: Pertsona orok du jabe izateko eskubidea, bakarka nahiz taldean. 2: Arrazoirik gabe, ez zaio inori bere jabegoa kenduko.

18. atala: Pertsona orok pentsamendu-kontzientzi eta erlijio-askatasunerako eskubidea du; eskubide horren barne da erlijio edo sinismena aldatzeko askatasuna eta baita norbere erlijioa edo sinismena bakarka nahiz taldean, jendaurrean edo pribatuan irakaskuntzaz, ihardueraz, kultuz eta aginduak gordez azaltzeko askatasuna ere.

19. atala: Gizabanako guztiak dute erizti-eta adierazpen-askatasuna. Eskubide horrek barne hartzen du erlijioa eta sinismena aldatzeko askatasuna eta bakoitzaren eriztiengatik inork ez gogaitzeko eskubidea, ikerketak egiteko eta informazioa eta eriztiak mugarik gabe eta nolana hiko adierazpidez jaso eta zabaltzeko.

20. atala: 1: Nornahik du bakean biltzeko eta elkartzeko eskubidea.

2: Inor ezingo da behartu elkarte bateko kide izatera.

21. atala: 1: Pertsona orok du bere herrialdeko gobernuan parte hartzeko eskubidea, zuzenean nahiz libre aukeratutako ordezkarien bitartez.

2: Pertsona orok du berdintasunez norbere herrialdeko funtzio publikoan sartzeko eskubidea.

3: Herriaren borondatea da botere publikoaren agintearen oinarria; borondate hori aldiari-aldiari egingo diren benetako hauteskundeetan adieraziko da. Hauteskundeek bozketa orokor eta berdinez eta isilpeko boto bidez egingo dira, edo boto askatasuna bermatzen duen beste bide batez.

22. atala: Pertsona orok du, gizarteko kideenez gero, gizarte-segurantzia izateko eskubidea eta, herrialdearen ahaleginaz eta nazioarteko laguntzaz, Estatu bakoitzaren antolaketa eta baliabideak kontuan izanik, norbanakoaren duintasunerako eta nortasuna garatzeko ezinbestekoak diren ekonomi, gizarte eta kultura mailako eskubideak asetuta izatekoa.

23. atala: 1: Pertsona orok du lan egiteko eskubidea, lana aukeratzeko, lanbaldintza bidezkoak eta egokiak izateko, eta langabeziaren aurkako laguntza jasotzeko.

2: Pertsona orok du, bereizkeriarik gabe, lan beragatik lansari berbera jasotzeko eskubidea.

3: Lanean ari denak bidezko lan-saria eta aski zaiona jasotzeko eskubidea du, bai bera eta bai bere familia, giza duintasunari dagokion bezala bizitzeko bestekoa. Horretarako aski ez bada lansaria, gizarteko laguntzaren bidez osatuko da.

4: Pertsona orok du, norbere interesen alde egiteko, sindikatuak eratu eta sindikatuko kide izateko eskubidea.

24. atala: Pertsona orori dagozkie atsedenerako eskubidea, aisiarakoa, lanaldiaren iraupen mugatua izatekoa eta aldiari-aldiari ordaindutako oporrak izatekoa.

25. atala: 1: Pertsona orok du bizimodu egokia izateko eskubidea, bai berari eta bai bere familiar osasuna eta ongi izatea bermatuko diena, eta batez ere janaria, jantziak, bizitokia, medikusorospena eta gizarte-zerbitzuak; eta baita lanik eza, gaixotasuna, elbarritasuna, alarguntasuna, zahartzaroa edo bizibidea nahi gabe galtzeko beste kasuren bat gertatzen denegarok aseguru izateko eskubidea ere.

2: Amek eta haurrek laguntza bereziak jasotzeko eskubidea dute. Haur guztiak, senar-emazteengandik nahiz ezkontzatik kanpo jaiotakoek, gizartearen babes berbera izateko eskubidea dute.

26. atala: 1: Pertsona orok du hezkuntza-eskubidea. Hezkuntza dohaiekoa izango da oinarritzko ikasketei dagokionez behintzat. Oinarritzko ikasketak egitea derrigorrezkoa izango da; heziketa teknikoa eta lanbiderakoa, orokorra; eta denek izango dute goimailako ikasketak egiteko aukera bera, norberaren merezimenduen arabera.

2: Hezkuntzaren helburua giza nortasuna guztiz garatzea izango da eta giza eskubideen eta oinarritzko askatasunen errespetua indartzea; herrialde, arraza eta erlijio guztien arteko elkar-ulertze, jasangarritasun eta adiskidetasunaren alde egingo du; eta Nazio Batuen jarduna bultzatuko du, bakeak irauin dezan.

3: Gurasoek lehenhasuneko eskubidea izango dute seme-alabei emango zaien hezkuntza mota aukeratzeko.

27. atala: 1: Pertsona orok du eskubidea elkarteak kultur ekitaldietan aske parte hartzeko, artelanez gozatzeko, eta zientzi aurrerakuntzan eta horri darizkion irabazietan parte hartzeko.

2: Zientzia, literatura edo arte mailan egindako lanen egile diren pertsona guztiak dute horregatik eskubidea dagozkien interesak eta materialak babes dakizkien eskubidea.

28. atala: Pertsona guztiak dagozkien eskubidea da, Aldarrikapen honetan azaldutako eskubide eta askatasunak era eraginkorrean garatuko dituen gizarte mailako eta nazioarteko ordena ezar dadin.

29. atala: 1: Pertsona orok komunitatearekiko betebeharrak ere baditu, komunitatea baita bere nortasuna guztiz eta era askean garatzeko toki bakarra.

2: Pertsona orok, gainontzeko herritarren eskubide eta askatasunen begirunea ziurtatzeko eta gizarte demokratiko bateko moral, ordena publiko eta ongizate orokorreko bidezko eskakizunak betetzeko legez ezar daitezten mugak baino ez ditu izango dagozkien eskubide eta askatasunez baliatuzko orduan.

3: Eskubide eta askatasun hauetaz ezingo da inor baliatu Nazio Batuen helburu eta erizpideen aurka.

30. atala: Aldarrikapen honetan jasotako ezertan ezingo da ulertu Estatuari edo talde edo norbanakoren bati Aldarrikapen honetan bertan adierazitako edozein eskubide eta askatasun deuseztatuzko ekintzak edo jardunak burutzeko eskubidea ematen zaionik.